

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejema

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za 6 mesecev Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naročnikom,

ki nam dolgujejo naročnino za januar in februar, smo priložili danes položnice. Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en oziroma dva meseca naprej. Skupno torej 15 Din. — Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri

mesece naprej. — Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino več kot za dva meseca nazaj, pa smo poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu označeni znesek, da jim ne bo treba lista ustaviti.

Uprava »Pravice«.

Vzgoja v državljanu.

Pred par dnevi je pisal »Narodni dnevnik«, da so v naši državi podaniki, ne pa državljani. Ima pa deloma prav, dasi ne bi smel imeti prav ob 30letni dosledni in intenzivni vzgoji naroda v smeri čimvečje zavesti in neustrašenosti v boju za pravico. Med drugim nosi največjo krivdo na tem naša inteligenca. Ta se ni nikoli poglabila v bistvene lastnosti in potrebe našega naroda, ampak je stala večji del izven njegovega duševnega ozračja in dostavila v nekaj poseben stvor, ki je v kvar narodu. Mesto, da bi bila njegova voditeljica, se čuti tujca, če pride z narodom v dotiko. Naša inteligenca se lovi le za svojo osebno korist, pri čemer kaže tak značaj, ki vpliva demoralizirajoče na bližnjo in širšo okolico. Brez sramu se danes kupčuje med inteligenco za politično prepričanje. Večina je tako, da ima tisti njeno »mišljenje«, kdor ji naredi večje ugodnosti. Pri taki inteligenci prevladuje podaništvo.

In naša žurnalistika? Ni kaj spoštovanja vredna. Njena naloga bi bila, da bi prežela javnost z neko resnostjo in samozavestjo.

Pa pogledimo dejstva. Ko je nastopila nova vlada, v kateri so tudi zastopniki SLS, je pričelo izvestno časopisje razšir-

jati v svet tendenciozne vesti, da bo v Sloveniji pravzaprav vse razpuščeno, od Kmetijske družbe pa do Delavske zbornice in kar je še vmes.

Vzemimo le Delavsko zbornico. Gotovo ni vse prav, toda kaj takega, kar bi dajalo povod za razpust, pa le ni. Delavstvo je pa tudi dovolj dorastlo in zavedno, da more slučajne napake samo odstraniti in celo bolje kakor kak komisar, ki ne bi imel niti pojma o delavskih potrebah. To žurnalisti dobro vedo. Vedo pa tudi, da dr. Gosar ni oseba, ki bi se igrala z delavskim denarjem in ki bi hotela ustvarjati kaj takega, kar bi naletelo na odpor celokupnega delavstva, ne izvzemši krščanskih socialistov.

In vendar razširjajo take vesti. Torej če hočete vzgojiti ljudstvo za državljanu, potem morate sami postati resni ljudje in se pridružiti onim, ki se trudijo v tem smislu.

Vsi se moramo zavedati, da je javno delovanje v smeri, ki vzbuja v ljudeh črnoglednost, nezaupanje in obup, najboljše zavezništvo podaništva. Borimo se vedno in pod vsakim pogojem za resnico, pa bomo kmalu imeli državljane v vseh plasteh našega naroda.

Predlogi kluba kršč. socialistov D. Z. za III. plenarno sejo „Delavske zbornice“.

Za pravičen volivni red Delavske zbornice. — Za pravilnik o obratnih zaupnikih. — Proti prevelikim izdatkom za centralno tajništvo v Beogradu. — Za kazensko sankcijo »Poselskega reda«. — Za ureditev nesocialnih in težkih gmotnih razmer kavarniških, hotelskih in gostilniških uslužbencev itd.

Klub kršč. socialistov D. Z. je vložil pri Delavski zbornici dne 19. t. m. za III. plenarno sejo D. Z., ki bi se imela vršiti dne 27. t. m. naslednje samostojne predloge:

1. Pravila »Delavske zbornice za Slovenijo« v Ljubljani, v prvi vrsti oddelek »Volivni red za člane Delavske zbornice«, ne ustreza demokratičnim načelom. Vsled tega predlaga »Klub kršč. socialistov Delavske zbornice«, da III. skupščina DZ za Slovenijo sklene, da komisija za izdelavo novega volivnega reda, ki je bila izvoljena na prvi skupščini DZ, stopi v funkcijo in se takoj loti svoje naloge tako, da izdela nov volivni red najkasneje do 15. aprila 1927. Ta novi volivni red mora sloneti na načelih demokracije in tajnih volitev.

2. Pravilnik o obratnih zaupnikih k zakonu o zaščiti delavcev še ni izdan. Z ozirom na njegovo važnost predlaga »Klub krščanskih socialistov« sledečo resolucijo na ministrstvo za socialno politiko: Peti oddelek zakona o zaščiti delavcev bo ostal toliko časa brez zadovoljivega učinka, dokler ne bo izdan pravilnik o delavskih zaupnikih. Z ozirom na to naproša III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« v Ljubljani ministrstvo za socialno politiko, da izda v najkrajšem času tozadeven pravilnik, odnosno, da osvoji tistega, katerega bo predložila na podlagi sklepa III. plenarne seje »Delavske zbornice v Ljubljani«.

3. Z ozirom na naš predlog 2. predlaga »Klub krščanskih socialistov Delavske zbornice«, da izvoli III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo«

komisijo za izdelavo pravilnika o delavskih zaupnikih. Ta pravilnik mora komisija izdelati najkasneje do 15. marca 1927. Tej komisiji načeluje član upravnega odbora »Delavske zbornice«, ki ga določi odbor sam, sodeluje pa v komisiji tajnik ali en član uprave »Delavske zbornice«.

4. Ker dobivajo strokovne organizacije in »Delavske zbornice za Slovenijo« v Ljubljani dopise od centralnega tajništva »Delavskih zbornic« v cirilici in ker ima centralno tajništvo specialnega referenta za Slovenijo, predlaga »Klub krščanskih socialistov za Slovenijo«, da se morajo pošiljati dopisi centralnega tajništva »Delavskih zbornic« na »Delavsko zbornico« v Ljubljani in slovenskim strokovnim organizacijam v slovenskem jeziku.

5. »Klub krščanskih socialistov« Del. zbornice je mnenja, da ne ustreza današnji ustroj centralnega tajništva »Delavske zbornice« v Beogradu svoji nalogi, posebno pa ne nudi zadovoljive kompenzacije za izredno visoke izdatke, katere izdajo zbornice na račun centralnega tajništva. Zato predlagamo, da sklene III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo«, da se izvoli posebna komisija, ki naj prouči celotno delovanje centralnega tajništva ter obenem predlaga nov, boljši in cenejši ustroj tega tajništva. Komisija mora dokončati svojo nalogo najkasneje do 15. aprila 1927.

6. Kljub jasnim določbam zakona o zavarovanju delavcev, še ni izdan zakon o zavarovanju za slučaj starosti, onemoglosti in smrti, zato predlaga

»Klub krščanskih socialistov Delavske zbornice«, da sklene III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« sledečo resolucijo, katera naj se pošlje ministrstvu za socialno politiko: »V smislu § 209. zakona o zavarovanju delavcev, bi moralo biti zavarovanje za onemoglost, starost in smrt izvršeno najkasneje do 1. julija 1925. Zakon se ni izpolnil. Vsled tega prosi III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« ministrstvo za socialno politiko, da ukrene potrebne korake, da se to zavarovanje čimprej izvede.

7. Izkušnje so pokazale, da je današnji centralistični ustroj okrožnih uradov za zavarovanje delavcev pogrešen. Vsled tega predlaga »Klub krščanskih socialistov Delavske zbornice« sledečo resolucijo: »III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« stoji na stališču, da je centralistični ustroj delavskega zavarovanja škodljiv zdravemu razvoju zavarovanja. Potrebno je nujno izboljšanje v samoupravnem smislu. Skupščina prosi ministrstvo za socialno politiko, da bi upoštevalo to resolucijo in izvedlo izpremembo ustroja našega socialnega zavarovanja v sporazumu z »Delavsko zbornico za Slovenijo«.

8. Klub krščanskih socialistov »Delavske zbornice« stoji na stališču, da se mora iz delavskih prispevkov nabrati denar za Borze dela uporabiti v prid brezposelnega delavstva. Smo pa mnenja, da bi se uporabil najbolj uspešno in produktivno, če bi se večji del namenil za zidavo stanovanjskih delavskih hiš. Predlagamo, da to stališče osvoji III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« in ga sporoči ministrstvu za socialno politiko.

9. »Klub krščanskih socialistov Del. zbornice« predlaga, da sklene III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« sledečo resolucijo: »Ministrstvo za socialno politiko je v letu 1926. predložilo narodni skupščini v zakonitev samo 12 mednarodnih konvencij dela, dočim je naslednjih osem poslalo narodni skupščini le v vednost, nadaljnjih treh pa niti v vednost. Ker so med enajstimi omenjenimi konvencijami nekatere vitalnega pomena za delavstvo predvsem konvencija o osemurnem delavniku; konvencija o prepovedi, da se uporablja v slikarstvu le 2 odstot. svinčeno belilo; konvencija, da se glede socialnega zavarovanja zanači poljedelsko delavstvo z ostalim ročnim delavstvom; konvencija o nadzorstvu na izseljenjskih ladjah, opozarja III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« ministrstvo za socialno politiko, prizadeto celokupnemu delavstvu v naši državi in prosi, da stori naslovljeno ministrstvo primerne korake da se ta krivica popravi in da se vse konvencije, katere je dosedaj predložil naši vladi mednarodni urad dela, in ki so merodajne za delovne razmere in delo v naši državi, uzakonijo.

10. Klub krščanskih socialistov »Delavske zbornice« predlaga III. skupščini »Delavske zbornice za Slovenijo«, da sprejme sledečo resolucijo: »V smislu § 6. zakona o zaščiti delavcev, bi moralo ministrstvo za socialno politiko izdati razne uredbe o delovnem času v trgovskih in obrtnih podjetjih. Dosedaj še ni izdal noben minister nobene tozadevne uredbe, kar ima za posledico fizkoriščanje osebja od strani delodajalcev in razne spore. Da se zabrani nadaljnji tak nezdrav položaj, naproša III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« ministrstvo za socialno politiko, da izda čimprej pravilnike o delovnem času v imenovanih podjetjih.

11. Klub krščanskih socialistov »Delavske zbornice« predlaga, da sklene III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo«, opozoriti ministrstvo za socialno politiko na škodljivo poslovanje privatnih posredovalnic za delo predvsem

posredovalnic za služkinje v mestih, ki dobavljajo z dežele kmetijske moči v mesta, kjer živi mnogo hišno-gospodinskih poslov brez dela. Z ozirom na to naj III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« sklene zaprositi ministrstvo za socialno politiko, da prepove vse druge privatne posredovalnice dela, razen onih strokovnih organizacij.

12. Klub krščanskih socialistov »Del. zbornice« je mnenja, da ravno nadurno in akordno delo najbolj povzroča in pospešuje brezposelnost. Zato predlaga, da sklene III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« zaprositi ministrstvo za socialno politiko, da do nadaljnjega, dokler se brezposelnost v državi ne odpravi, prepove v industrijskih in obrtnih podjetjih vsako nadurno in akordno delo, ki ni nujno potrebno z ozirom na elementarne nezgode ali vezano na značaj dela. Potrebo takega nadurnega dela naj ugotovi Inspekcija dela v sporazumu z »Delavsko zbornico«, zastopniki podjetja in obratnimi zaupniki.

13. »Klub krščanskih socialistov Del. zbornice« predlaga, da sklene III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« zaprosijo ministrstvo za socialno politiko, da ukrene potrebno, da dobi »Poselski red«, veljaven za Slovenijo, kazensko sankcijo in se razširi na vso državo.

14. Ker se dogaja, da uprava monopolov ne predlaga svojih pravilnikov, ki se tičejo delavstva v izjavo »Delavskim zbornicam« v smislu zakona o zaščiti delavcev, predlaga »Klub krščanskih socialistov Delavske zbornice«, da sklene III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo«, opozoriti na to dejstvo ministrstvo za socialno politiko, ki naj tako postopanje uprave monopolov odnosno finančnega ministra prepreči.

15. Ker je delovni čas v kavarnah, hotelih in restavracijah tako urejen, da se ti uslužbenci najhuje telesno izrabljajo ter so gmotno zelo odvisni od napitnin, ki jih prostovoljno dajejo gostje, predlaga »Klub krščanskih socialistov Delavske zbornice«, da izvoli III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« komisijo, ki bo to pereče vprašanje preštudirala in sestavila v najkrajšem času predlog ministrstvu za socialno politiko, kako naj se nesocialne in težke gmotne razmere uslužbencev v omenjenih podjetjih pravično uredijo in izboljšajo.

16. Nad dve tretjini hišno gospodinskih poslov je leta 1926. plačalo davek na telesno delo samo zato, ker so gospodarji napačno prijavili njihove prejemke, ne upoštevajoč eksistenčnega minimuma in nadurnega dela, ki ga hišno-gospodinski posli vrše. Potrebno je, da se ta krivica popravi generalno, ker je izključeno, da bi se uvedle akcije za poedinke. Z ozirom na to predlaga »Klub krščanskih socialistov Delavske zbornice«, da III. skupščina »Delavske zbornice za Slovenijo« sklene sledeči sklep: »Upravnemu odboru »Delavske zbornice«, se naroča, da nemudoma uvede učinkovito akcijo za odpis, odn. za povračilo že plačanih davkov na telesno delo za vse hišno-gospodinske posle v območju zbornice.

Predloge k proračunu in ostalim točkam dnevnega reda bo stavil klub krščanskih socialistov prihodnje dni.

Nekaj podatkov o konvencijah.

(Dalje.)

Dosedaj je bilo devet konferenc Mednarodnega urada dela in sicer: Leta 1919. v Vašingtonu; leta 1920. v Genovi ter v Zenevi leta 1921., 1922., 1923., 1924., 1925. in osma ter deveta v letu 1926.

Na teh konferencah je bilo sklenjenih 22 konvencij ter prednačrt ene konven-

cije. Po vsebini se dele konvencije takole:

I. Konvencija o brezposelnosti.

V vsaki državi naj bi se osnovala pod nadzorstvom državne oblasti brezplačne posredovalnice za delo; poleg tega naj bi se tudi izvedlo zavarovanje za slučaj brezposelnosti.

II. Konvencija o zaposlovanju žensk pred in po porodu.

Ta konvencija odreja, da ne sme biti žena zaposlena v industrijskih, trgovskih in prometnih podjetjih 6 tednov pred in 6 tednov po porodu. Taka žena ima tudi pravico do brezplačne babiške in zdravniške pomoči ter do zdravljenja. Delodajalec ji ne sme v tem času odpovedati službo, ampak ji mora dovoliti brezplačen dopust.

III. Konvencija o nočnem delu žensk.

Ženske osebe, zaposlene v industriji, morajo imeti najmanj 11 urni nedeljeni nočni počitek.

IV. Konvencija o določitvi najnižje starosti, izpod katere ne smejo biti sprejeti otroci na delo v industrijskih podjetjih.

Otroci izpod 14 let ne smejo biti zaposleni v industrijskih podjetjih niti v javnih niti v privatnih.

V. Konvencija o nočnem delu otrok v industrijskih podjetjih.

Ta konvencija predvideva, da ne smejo biti otroci izpod 18 let zaposleni v nočnem delu in sicer mora trajati nočni počitek najmanj 11 ur.

VI. Konvencija o določitvi starosti, v kateri smejo biti sprejeti otroci v službo na ladje.

Otroci izpod 14 let starosti ne smejo biti sprejeti v službo na pomorskih ladjah. V svrhu uradne kontrole, med katero morajo biti osebe izpod 16 let starosti naznačene po rojstnih letih.

VII. Konvencija o tedenskem počitku v industrijskih podjetjih.

Celokupno osebje v kateremkoli podjetju mora imeti na teden 24 urni nepretrgani odih.

VIII. Konvencija o določitvi najnižje starosti, izpod katere ne smejo biti sprejeti mladoletni na delo na ladjah kot skladiščniki ali kurjači.

Vsaki osebi, ki še ni izpolnila 18 let, je zabranjen sprejem na delo na ladjah v naslovu označenem značaju.

IX. Konvencija o obveznem zdravniškem pregledu otrok in mladoletnih, ki so zaposleni na ladjah.

Otroci in mladoletni izpod 18 let starosti smejo biti sprejeti na delo na ladjah le v tem slučaju, če so prinesli potrdilo uradnega zdravnika, da so sposobni za tako službo.

Podaljšati se sme zaposlitev na ladjah le, če ponovni zdravniški pregled ugotovi še nadaljnjo sposobnost za pomorsko delo.

X. Konvencija o odškodnini v slučaju nezgode pri delu.

Vsak član Mednarodnega urada dela se zaveže, da zagotovi žrtvam nezgode pri delu odškodnino, najmanj v obliki in višini, ki jo predvideva ta konferenca.

Zakon o zavarovanju zoper nezgode se mora raztegniti v vsaki državi članici na delavce, nameščence in vajence.

Poleg odškodnine morajo imeti ponorečeni tudi pravico do zdravljenja, do preteza in drugih ortopedičnih pripomočkov.

XI. Konvencija o odškodnini vsled poklicnih obolenj.

Vsak član Mednarodnega urada dela se zaveže, da bo potom zakona zagotovil odškodnino tistim delavcem, ki oboli na posledicah svojega poklica. Odškodnina se določuje po načelih odškodnine v slučaju nezgode. V členu 2. so naštet poklici, ki spadajo med one nevarne poklice, ki povzročajo zastrupljenja ali obolenja.

XII. Konvencija o enakem postopanju v slučaju nezgode napram tujim in domačim delavcem.

Vsak član se zaveže, da bo dajal v slučaju nezgode tujim delavcem iste ugodnosti kakor domačim. Lahko pa sklenejo posamezne države članice v tem pogledu še posebne dogovore.

nega delavstva mudili v Belgradu. Prav je, da se dela in pritiska od vseh strani in to bomo, pa tudi moramo, dokler ne dosežemo končno uspehov. Važnost strokovnih organizacij se je pri tej akciji zopet pokazala, kajti kdo naj se briga za delavstvo, ako se ne bi strokovne organizacije.

Zveza papirniškega delavstva.

Iz kabineta ministrstva za soc. politiko je prejela Jug. strokovna zveza naslednje pismo: Z ozirom na Vaše pismo v zadevi papirnice Vevče mi je čast po naročilu gosp. ministra obvestiti Vas, da se je takoj po prejemu pisma brzojavno naročilo Inspekciji dela v zadevi intervenirati. Istočasno se je ekspresno naročilo, da se poroča, ali ima tovarna dovoljenje za čezurno delo in od koga. Toliko v vednost. Z odličnim spoštovanjem Dragotin Golja. — O stvari smo že zadnjič poročali. Na Inspekciji dela je sedaj, da izvrši svojo nalogo dosledno. Čas je že, da se delovne razmere v papirnicah enkrat prav urede, kajti ne gre, da bi eni delali 14 in 16 ur, dočim bi drugi morali radi tega na cesto. Kako se bo inspekcija v Vevčah izvršila bomo poročali, ker hočemo stvar dobro zasledovati. Jugoslov. strok. zveza hoče načeti še več odprtih vprašanj pri papirnicah, ki spadajo zaenkrat še pred zaupna zborovanja. Nikdar pa naj papirniško delavstvo ne pozabi, da je končno naš uspeh pa le odvisen od močne in enotne strokovne organizacije, tudi če imamo sedaj ministra, ki čuti, misli in dela pošteno in tako kot mora delati delavski minister. Zato v Zvezo vse papirniško delavstvo, vsak pa mora biti tudi naročnik svoje »Pravice«.

Strokovna zveza rudarjev.

Zagorje ob Savi. Dne 6. marca se bo vršil v dvorani Zadruga doma občni zbor Strok. zveze rudarjev. Začetek ob treh popoldan. Na občni zbor bo prišel tudi urednik našega lista. Naj ta dan ne izostane nobeden izmed članov, ker se bodo pretresale važne zadeve. Vabljeni so pa tudi drugi prijatelji delavskega pokreta.

Kisovec pri Zagorju. Pri nas so nesreče na dnevnem redu. Da je toliko nesreč, je kriva uprava rudnika. Čudno se nam zdi, da se za vse te stvari rudarsko glavarstvo ne zmeni. Kot zvemo sestavlja zapisnike o nesrečah g. inženjer sam in ne rudarsko glavarstvo. Razume se, da bo g. inženjer tako naredil, da bo zanj in za TPD prav. Kisovski rudarji pozivamo rudarsko oblast, da napravi enkrat konec tem nesrečam. Naj blagovolj ogledati si varnostne naprave v jamah, toda ne v spremstvu g. obratovodij. Dokler bodo gospodje iz rudarskega glavarstva poprej napovedovali družbi svoj prihod, bodo seveda našle razne komisije vse v najlepšem redu. Prosimo torej, da se naši nasveti upoštevajo, ker mi ne moremo več molčati. Če so naša življenja vredna vsaj še en sam dinar, pogledite in presodite delo naše rudniške uprave!

Viničarji.

Gor. Radgona. Dne 20. februarja se je vršil v prostorih tukajšnje posojilnice sestanek viničarjev iz okolice Gor. Radgone. Udeležba je bila mnogoštevilna. Govoril je viničar tov. P. Rozman kot zastopnik centrale viničarske zveze. Poročilo o pomenu organizacije in o koristih katere imamo le od organizacije, so navzoči z velikim zanimanjem zasledovali. Pozivu za vstop v organizacijo so se skoraj vsi odzvali. Pristopilo je takoj 63 članov. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki je prevzel nalogo, voditi vsa dela za ustanovitev skupine. Pričakovati je v najkrajšem času močno skupino, predvsem pa velikansko udeležbo na prihodnjem ustanovnem občnem zboru. Zopet se je storil velik korak naprej, naprej proti cilju združitve vseh viničarjev v en tabor. Živeli zavedni viničarji!

Vsem strokovnim organizacijam.

Od OUZD smo prejeli:

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opaža, da se v posameznih obratih nezgode znatno množijo. Vzrok ne leži toliko v pomanjkljivih varnostnih napravah, kakor pa v neprevidnosti de-

lavcev. Večkrat imajo na razpolago zaščitna sredstva pa se jih ne poslužujejo pri delu in tako nastajajo nezgode, ki bi se mogle z lahkoto preprečiti. Da okrožni urad podrobneje seznani delavske zaupnike, predelavce in funkcionarje strokovnih organizacij z nalogami in koristmi preventivnega zavarovanja, t. j. preprečevanja nezgod in obolenj, bo priredil v nedeljo, dne 6. marca, ob desetih dopoldne v svoji dvorani na Miklošičevi cesti 20, pritičje, predavanje:

1. o pomenu zdravstvenih in varnostnih naprav v obratih za preprečevanje nezgod in obolenj;

2. o obratni higijeni in interesu delodajalcev ter občin na zdravstvenih napravah;

3. o vplivu pomanjkljivih naprav na nezgodne slučaje. Kakšne nezgode nastajajo, kako in zakaj.

Političen pregled.

Pretekli teden je politično življenje poteklo mirno. Skupščina je do sobote razpravljala o proračunu. Potem so se poslanci razšli po vsej državi, da se skupno s poslanci oblastnih skupščin dogovore o delovanju novih skupščin, ki so se sestale v sredo, 23. februarja.

Slovenci v Italiji.

Slovenska duhovščina preživlja v Italiji težke trenutke. Tržaški »Popolo di Trieste« na ostuden način napada slovensko duhovščino in jo s prostaškimi psovkami zmerja. Nad njo kliče fašistovske nasilniške in fašistično vladno, naj se odločno in trdno zavzame proti protifašističnemu in protitalijanskemu intriganju slovenskih duhovnikov.

Društveno življenje je med Slovenci v Italiji popolnoma zatrto. Prepoveduje se prireditve. Policijska oblastva šikanirajo društva in izvršujejo preiskave pri društvenih odbornikih. Razentega se fašisti poslužujejo najnižjih sredstev, da lahko pritiskajo na naša društva. Mažejo si lastne plakate, trgajo lastne zastave, nato pa to zvrčajo na Slovence. Ko pa pride stvar pred sodišče, se vedno izkaže nedolžnost Slovencev.

Tudi pisemska tajnost v Italiji ni preveč zajamčena. Društvena pisma poštni uradniki svojevoljno odpirajo in izročajo fašističnim organizacijam. Na podlagi teh pisem očita fašisti članom protidržavno propagando. Te že itak neznosne razmere še poostrujejo slovenski odpadniki.

Sedanji fašistični režim v Italiji gre do največje podrobnosti za tem, da popolnoma onemogoči vsako kulturno življenje Slovencev in Slovanov sploh, ki so pod Italijo.

Organizacija služkinj.

Najpozneje in najslabše so se pričele strokovno organizirati služkinje v mestih, medtem ko služkinje in dekletke po deželi še danes ne poznajo strokovne organizacije. Ta sloj spada med družabne skupine, ki so navidez najmanj pomembne. Njih socialni položaj ni bogve kaj lep in prijeten. V gmotnem oziru doživljajo težke ure. Tudi njim se je boriti, težko boriti za obstanek.

Ako malo globlje pregledamo delo, posle in opravke, ki jih izvršujejo služkinje, zlasti v mestu, se pred nami od katerem se giblje služkinja in v katerem ona udeležuje svoje duše in svojo osebnost.

Služkinja opravlja predvsem najenostavnejša dela, ki pač nikomur niso ljuba, o katerih velja v povprečnem vzgojenslovju, da služijo, ne morda v čast ampak nasprotno kot kazen. Marsikaka mati zagrozi svojemu otroku, da bo moral opraviti delo, ki ga sicer vrši služkinja.

Poleg tega opravlja služkinja posel čuvarja otrok. Gospodinji je tovarišica skoro ves dan. Ne samo v delu, ampak tudi v razgovoru, zabavi, razmotrivanju dnevnih dogodkov, vzgoji otrok. Služkinja je gospodinji trajna družica v veseljih, žalostnih, razburljivih in podobnih dogodkih. Ona ve in pozna vse podrobnosti inlimnega družinskega življenja. Služkinja je priča vsakdanjega življenja v družini. Ona sliši družinske prepire. Njej potoži gospodinja čez sosedo, sorodnike, moža itd. Sploh, razmerje med gospodinjo in gospodarjem na eni strani in služkinjo na drugi strani je povečini bolj ali manj tesno, pristransko oziroma hladno.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz glavnega tajništva. Zapisnik zadnje plenarne seje JSZ se pošlje zvezam in večjim skupinam prihodnje dni. Pošiljatev se je vsled silno naraslega dela zakasnila. Da bo mogoče predloge in sklepe zvezam dobro proučiti in pripraviti do prihodnjih obč. zborov zveze spremembo pravil, naj se pred aprilom t. l. ne vrši noben občni zbor naših zvez. V smislu sklepa plenarne seje morajo zveze v roku 3 tednov predloge o reorganizaciji proučiti in staviti JSZ svoje eventuelne nasvete. — Opozarjamo zveze in skupine na izvršitev naročil v okrožnici glede naročnikov »Pravice« in prispevkov za tiskovni sklad.

Jugoslovanska strokovna zveza je po zaslišanju zastopnikov »Prometne zveze« v Mariboru in Ljubljani sestavila predloge na Jugoslovanski klub za zboljšanje določil »Pravilnika za proste in režijske vožnje nenastavljenega osebja, provizionistov in miloščinarjev«, ki so bili dosedaj pred ostalimi prikrasani. Upamo, da se bo posrečilo jugoslovanskemu klubu doseči uspeh. — Dalje je predlagala jugoslovanska strok. zveza, da se zopet uvede v uradih ljubljanske železniške direkcije neprekinjeni delovni čas, ker je tako delo uspešnejše in ceneje kot razdeljeno. S tem bi bilo tudi uradništvu zelo ustreženo.

Zveza tovarniškega delavstva.

Jesenice. Skupina SZTD na Jesenicah bo priredila dne 2. marca ob polosmih v Kat. del. domu na Savi strokovni sestanek z sledečim dnevnim redom: 1. Delovni program v bodočem letu; 2. poročilo o seji v oblastni skupščini, poroča tov. Arnež; 3. potreba razširitve našega časopisa, poroča g. kaplan Krašna; 4. poročilo krajevne skupščine Brat. skladnice; 5. slučajnosti. — Skupina bo uvedla z mesecem marcom vsako nedeljo in praznik uradne ure od 9—11 dopoldne. Samo v teh uradnih urah se bodo dajale informacije članom in somišljenikom v vseh zadevah naj si bo Brat. skladnice, Del. zbornice, v zadevah tovarne, kakor tudi vse vloge in prošnje.

Podrobnejše o tem na sestanku, zato udeležba dolžnost! — Za odbor: Pukšič Alojz, preds.

Zveza tobačnega delavstva.

Gospod veliki župan ljubljanske oblasti je poslal dne 18. februarja 1927 pod št. 762 glavnemu tajništvu Jugoslov. strokovne zveze naslednje poročilo: »Dne 10. decembra 1926 se je zgledala pri meni pod vodstvom zastopnika naslovljenega glavnega tajništva deputacija delavstva tobačne tovarne v Ljubljani, ki me je ob vročitvi vloge, ki jo je to delavstvo odposlalo na upravo Državnih monopolov v Belgradu, naprosila, da zainteresiram o slabem prekarne gmotnem položaju tega delavstva centralne oblasti in jih naprosim za pomoč v prilog upravičenih prošnji in teženju tega delavstva. V smislu prošnje, ki mi jo je izročila deputacija, sem informiral v obširnem poročilu o položaju tobačnega delavstva v Ljubljani v prvi vrsti ministrstvo za finance, za socialno politiko in za notranje posle ter obenem naprosil ta ministrstva, da ugodijo, odn. s svoje strani zavamejo za to, da se s primernim novim pravilnikom izboljša izredno slab materialni položaj tega delavstva, to je, da se temu delavstvu v smislu njegove spomenice na upravo tobačnih monopolov primerno zvišajo plače in pokojnine. Na ta svoja poročila sem prejel od ministrstva za notranje posle oddelka za Slovenijo pod Sl. št. 440 z dne 2. februarja t. l. obvestilo, da je pravilnik o reguliranju provizij odnosno draginskih doklad proficioniranega delavstva v tobačni tovarni sedaj v razpravi pri ministrstvu financ in da je pričakovati, da bo ta pravilnik odobren od strani gospoda ministra financ. To mi je čast sporočiti naslovu s prošnjo, da izvolite o tem obvestiti tudi zastopnika tobačnega delavstva v Ljubljani. Veliki župan Baltič.« To sporočamo v vednost tobačnemu delavstvu, v ostalem je pa bilo delavstvo itak informirano na zadnjem shodu v Mestnem domu od delegatov, ki so se v zadevah zahtev tobač-

Trbovlje. Pri podjetju Dukič se je zopet pričelo reducirati produkcijo premoga, najbrž vsled ogromnih zalog premoga, ki se nahajajo na separaciji. Ako pomislimo, da prekaša sedanja dnevna produkcija v veliki meri produkcijo prejšnjih let in če upoštevamo, da tudi sedanja dnevna oddaja premoga nikakor ne zadostuje za oddajo prejšnjih let (saj znaša dnevno preko 300 vagonov) se moramo čuditi postopanju TPD zlasti pa podjetju Dukič, ki vključuje tej ogromni produkciji izrablja delavstvo z nadurnim delom. Treba bo zlasti pri tem podjetju, kjer trpi delavstvo največjo bedo (zaslužijo povprečno tri dinarje na uro) in je primorano delati nadure, ako se hoče najskromnejše preživeti. Pa ne samo v materialnem oziru, marveč tudi v zdravstvenem oziru so prilike delavstva pod vsako kritiko. Vsled nadurnega dela izmučeno delavstvo pride blatno in umazano domov v samske barake, kjer ima okrog 150 delavcev eno samo postrežnico, katera pač ne more vzdrževati potrebne snage. Od nadurnega dela izmučeni delavci ne morejo misliti na snago, ker morajo prosti čas, ki jim še preostaja, izrabiti za počitek. V teh razmerah ni čudno, če je pred kratkim nastal v teh barakah tifus. Po našem mnenju leži jedro vseh teh žalostnih razmer v prvi vrsti v nadurnem delu, v drugi vrsti pa v neupoštevanju sanitarnih predpisov od strani podjetja, katero vidi v delavstvu samo poslušen proizvodni stroj za svoje ogromne dobičke. Potrudili se bomo, da se bodo pri rudniku zlasti pa pri podjetju Dukič točno upoštevale vse določbe zakona o zaščiti delavcev, ker smo mnenja, da podjetje nima nika-

kega privilegija za preziranj obstoječih zakonskih predpisov.

Za žene in dekleta.

Kako odstraniš sadne madeže? Sadne madeže odstraniš iz perila, če dotično mesto opereš z mlekom ter zmočiš s salmijakom.

Bele madeže na predmetih, ki so barvani z oljnato barvo, odstraniš lahko s pepelom smodk. Pepel zmešaš z vodo v kašo in pomažeš z njo madež, ki ga čez uro nato zbriseš. Če madež ne izgine, ponovi to še enkrat.

Socialni vestnik.

Atašeji za socialne zadeve pri nemških poslaništvih. Poslanec Ersing je stavil v nemškem parlamentu predlog, da se upostavi posebni oddelki pri nemških poslaništvih v vseh državah, ki bodo proučevali socialne razmere v tisti državi in potem poročali. Delavski minister dr. Brauns se je izjavil, da je predlog vreden pozornosti in da bi bila ta naprava res potrebna. Zato ga sprejema in se bo proučil, tako da se bo res kmalu uresničil.

Število ratificiranih konvencij. Dosledaj je bilo v vseh državah sprejetih 215 mednarodnih socialnopolitičnih konvencij. 4 od teh so pogojne. V l. 1926 jih je bilo sprejetih 30.

Razširjajte »Pravico«!

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICE: TRG TABOR ST. 4, BORŠNIKOV TRG ŠT. 4.

Razno.

Davek na samsce v Italiji. Ministrski svet je odobril in sprejel zakon o uvedbi davka na neoženjene. Davek znaša 35 lir letno za neoženjene v starosti od 25 do 35 let, 50 lir v starosti od 35 do 50 let in 25 lir v starosti od 50 do 65 let. Razen tega se poviša vsem, ki plačujejo la davek, osebna dohodnina za 25 odstotkov. Davka so oproščeni samo duhovniki, vojaki in osebe, ki se ne smejo ženiti.

Pet milijonov dolarjev za razkritje sredstva zoper raka. Ameriški senator Nerly je vložil zakonski predlog, po katerem naj bi se zasukala onemu, ki najde sigurno učinkujoče sredstvo zoper raka, od strani države nagrada pet milijonov dolarjev.

Barvane ceste. V Ameriki si lahko privoščijo različne stvari, na katere mi niti misliti ne smemo. Tako so si sedaj pozeleli barvanih cest, češ, da dosedanje bele ceste preveč slepijo oko. Poskušali so ceste betonirati rdeče, zeleno in pa tudi rožnato. Avtomobilisti so baje najbolj zadovoljni s cestami rožnate barve. Sicer je pa ta barva za avtomobiliste tudi najbolj prikladna, vsaj ne bo opazil, kdaj bo zavil z barvanega v pravo zelenje.

Velik zvon. V neki angleški livarni so nedavno vtili zvon, ki je po velikosti na desetem mestu vseh zvonov. Tehta 1800 metrskih centov. Visel bo 100 m visoko na veliki trgovski hiši v Filadelfiji v Ameriki. Slišali ga bodo daleč naokoli,

samo če bo vse zdrnil, da bi se napotili v dotično trgovsko hišo, je pa drugo vprašanje.

Za kratek čas.

Kavalirstvo, ki se ni posrečilo. Star kavalir se sprehaja po cesti. Pred seboj zagleda, da neki gospod vsiljivo nagovarja neko damo. Brž stopi k njej in ji ponudi svojo pomoč. Dama se mu vladno prikloni in mu zarudela zašepeta: »Oh, prosim plačajte moža, on je moj čevljar.«

Kar je res! »Kaj misliš, koliko je ta dama stara?« — »Tega ne ve nihče!« — »Pa pravijo, da so ženske klepetave!« — **Slepec.** »Zdi se mi, da sem vas v nedeljo videl, da ste brali Slovenca.« — **Slepec:** »Oh, gospod, nisem bral, samo podobno sem gledal!«

Sedaj pa ve. »Oče, povejte no, kod vodi pot v Šent Vid!« — »Ali veste, kje je velesejem?« — »Ne.« — »Tam morate mimo!«

Skrbi zase. **Gost:** »Strašno! Kakšna hrana! Meso trdo kot kamen! Prikuha prismojena! Juha kakor voda! Vino kakor jesih! Gospod natak, kako da pri takšni hrani tako dobro izgledate?« — **Natak:** »Veste, jaz ne obedujem v tej gostilni!«

Izven mej naše države. »Ali je tvoj mož že pričel delati?« — »Seveda! Že od včeraj stavka.«

Vrednost denarja: za 1 dolar dobiš 56,75 Din; za 100 frankov 223 Din; za 100 lir 249,75 Din; za 100 avstrijskih šilingov 801 Din; za 100 čeških kron 168,25 Din; za 100 nemških mark 1348,75 Din.

Pierre L' Ermite:

17

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

»Zdaj vidim jasneje.«

Ludovik drži pismo v zraku med obema rokama:

»Torej naj ga raztrgam...?«

»Da.«

»Pa ga dajmo!... Ugotovite: že drugič vas ubogam...«

Ludovik raztrga pismo na štiri kose in jih poda mladenki.

»Poklanjam vam jih, ker so pač... vaše delo.«

Marija vzame koščke, jih raztrga na drobno in dene ostanke v žep svojega malega predpasnika, edinega, ki ga ima.

»Sežgem jih v kuhinji, ko Melanije ne bo tam.«

»In čeprav je tam! Toda,« nadaljuje Ludovik, »uničenje tega pisma v bistvu ni nobena rešitev... problem ostane isti kot prej. Ah, Marija, vi ste res srečni, vi...«

»Vi mislite, da sem 'res srečna'...?« odvrne Marija z ožnim nasmeškom in se odpravi proti kuhinji, kjer jo čaka vsa mržnja Melanijina.

Enajsto poglavje.

O, ni bilo treba dolgo čakati.

Še isti večer je Marija Durand opazila pri večerji, da jo je gospa Hughe, ki ji je bila sicer zelo naklonjena, nekako sumljivo motrila...

Nemara ji je bila Melanija že kaj omenila, in Mariji ni bilo težko uganiti, v kakšnem smislu.

Razen tega je bilo v kuhinji mnogo namigavanja. Kuharica si je nadela krinko sramežljive stare device, češ, morda se ji more v tem ali onem tudi kaj očitati, vendar je nekaj, česar ji nihče ne more odrekati: njenega dekliškega poštenja. Do čim druge...!

Pri tem pa ni prav nič prikrivala, kam meri z ostjo svojih zgražanj spricho Marije.

Rada je tudi dodajala, kako ji je bila rajna mati vzor žene in jo često opominjala glede na tiste, ki zgledno notranjost zapostavljajo zunanemu ugajanju, kakršne so navadno služkinje za vse, ki nikoli ne ostanejo dolgo poštene...

Celestin je ob takih prilikah nudil nedvomne dokaze svoje slabosti.

Marija, najsi se je še tako prizadevala, da ničesar ne čuje in ne vidi, je vendar morala vse slišati in vse videti. Čutila se je strašno osamljeno. Zato je koj drugi dan pisala pismo gospodu župniku.

... Ona da prenese vse, tega pa ne. Melanijino spoštovanje lahko pogreša, nikakor pa da ne more ostati brezbrizna za spoštovanje gospe Hughove, ki je poštena žena. Potem pa da je pretežko poslušati izvestne stvari v govorici, v kakršni ni bila odgojena. Kako bi se oddahnila, ko bi odšla iz te hiše, ki ji je bila od vsega početka tako sovražna!...

Nekaj dni na to je prejela ta-le odgovor:

Ubožica moja!

Na kar ste naleteli pri Hughovih, temu se niti drugod, četudi bi oblika bila blažja, ne boste mogli izogniti, zlasti dandanes, ko samoljubnost podžiga razredni boj, ki je najbolj odurna socialna formula, kar jih je zli duh kedaj izumel.

Sicer pa strašna stvarnost ostaja slej kot prej neizpremenjena: Ta čas nimam nobenega drugega mesta, da bi ga vam ponudil, torej vztrajajte!... Vi prihajate iz boljših krogov: pripraviti se morate, da trpite spodaj, ker pač prihajate od zgoraj. Sklep: Poplačajte dolg svojih prednikov. poravnajte pogumno njihov račun. Le tako se vam bo prej ali slej posrečilo, da se povzpnete spet kvišku v svojo sredino. In z božjo pomočjo si boste popravili sami svoj položaj. Vi sami...

Marija je ponosno brala to pismo.

Misel, da plačuje račun svojega očeta in svoje matere, ji vlije nov pogum v zapuščeno srce. Znova se poprime dela, a se izogiblje svojega mladega gospodarja, kjerkoli bi ga utegnila srečati.

Toda Ludovik Hughe se ne meni za Melanijo, in ker prav nič ne sluti položaja, išče še vedno prilike za nemoten razgovor z Marijo. Večkrat se celo oddalji iz salona, da vsaj z besedico pokramlja z Marijo, ko pospravlja v obednici.

Globoko spoštovanje do Marije je v njem vzbudilo tako tankovestnost, da ji nikoli ni več pozvonil, da mu prinese zajtrk v njegovo sobo, kjer bi bil še najpogodnejši prostor za pogovor med štirimi očmi.

Zakaj?

Nekako kot po nagonu spoznava, da mora biti Mariji taka postrežba, če že ne zoprna, vsaj skrajno neljuba, nikar še, da bi ji tam zastavil kakšno dolno vprašanje. Čimbolj je torej pazil, da je z ničemer ne užali, tembolj neoviranega se je čutil napram njej.

Nekoč pri večerji ga je njegov oče, ki se je čutil bolj utrujenega, spraševal glede vile, ki bi jo

bilo treba vzeti v najem. Ker je bil Ludovik Hughe pri mizi odgovoril izbegavajuče, je smatrala Marija za umešno, da posreduje pri svojem mladem gospodarju, čim najde priložnost za to. Le-ta se ji je kmalu ponudila.

»Saj ste našli neko vilo za svojo Lili?«

»Ne recite: za 'svojo' Lili. So namreč stvari, za katere bi hoteli, da jih ne bi bili nikoli storili... Da, najel sem vilo 'Dudeldum' pri 'Uvelih rožicah'...«

»Zakaj bi je ne ponudili svojemu očetu?...«

»Verjemite mi, da sem že mislil na to... toda to glupo ime 'Dudeldum' me straši... Zdi se mi, da bo moj oče kaj sumil... da mu ponujam ostanke... in to ostanke — po kom!...«

»Morda pa ne... In če bo sumil, bo mislil, da je vaša izpreobrnitev popolna.«

»Ah, Marija... ne manjka vam ničesar drugega kot majcen duhovniški ovratnik, pa bi bili kot naš prijatelj od sv. Frančiška Saleškega...«

A mladenka je že odletela liki ptička, ki je vedno na oprezu.

In res ju Melanija oba neutrudno nadzoruje; ne živi več v svojem življenju, živi le še v življenju teh dveh bitij, ki ju neenako mrzi: njeno edino zanimanje je odslej posvečeno le temu sovraštvu. Pripravila je sebe in pripravila gospo Hughe v nekakšno idejno zaverovanost, kakor da sta na svetu samo dve bitji: ona in on... Marija Durand in Ludovik Hughe, katerih nadzorovanje je poverjeno Njeni Svetosti kuharici Melaniji.

To so ves dolgi dan poročila na poročila... zaupne tajnosti na tajnosti... podtikanja brez konca in kraja. Če Marija Durand le za trenutek izgine izpod strogega nadzorstva Melanijinega, je neizbežno na sestanku z Ludovikom Hughom in ne morebiti drugje. Čim spregovori Ludovik Hughe le besedico bolj tiho v kaki sobi, govori, in bilo bi nemožno, da ne bi govoril, besede pregrešne ljubezni Mariji Durand.

Ubogim možganom gospe Hughe ni treba vsega tega opravljanja, da jo napravi kar noro.

Melanija, ki je z ostalimi enostavno osorna in buldogasta, je postala za mlado dekle kar tigra. Če samo pomisli na Marijo Durand, mora pogledati v strop in stisniti pesti... Ne da bi se količkal brzdala, se prepušča divjemu sovraštvu, odločena, da »požene v zrak« to »punčaro«, ki jo proglašja nasproti vsakomur, kdor hoče slišati, za prevežjanko vseh prevežjank, vso nadevano z machiavel-skimi lokavostmi.

SOMIŠLJENIKI! ALI VESTE, KJE JE VAŠE ZBIRALIŠČE?

V konzumski kleti v Ljubljani, Kongresni trg 2, dobite poleg dobre postrežbe tudi svoje somišljenike. Tu se točijo izborna vina Osrednje vinarske zadruga.